

ЯК ДІЯТИ БІЗНЕСУ У ВИПАДКУ ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: **ПОКРОКОВИЙ ПЛАН 4.0**

Цей документ підготовлений з метою надання узагальненої інформації щодо дій бізнесу у разі пошкодження або знищення майна внаслідок збройної агресії. Усі наведені норми законодавства, посилання на процедури, судову практику та програми державної підтримки є чинними станом на дату його підготовки/публікації.

ЗА ПІДТРИМКИ

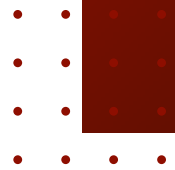
ЩО РОБИТИ БІЗНЕСУ У РАЗІ ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА

Коротка блок-схема дій

ЩО ВАРТО ПІДГОТУВАТИ ЗАЗДАЛЕГІДЬ

• Документи на майно та електронні копії	• Фотоархів активів до пошкодження	• BCP / DR-план	• Папка доказів для ЕКА / страховика / суду

З 2022 року українські підприємства стикаються з ризиками пошкодження майна й перешкодами у веденні господарської діяльності. Важливо заздалегідь знати, як діяти в таких випадках, щоб захистити свої права і отримати компенсацію за завдані збитки. Нижче наведено алгоритм дій – він допоможе зорієнтуватися в правових механізмах фіксації та відшкодування збитків.

У національному правовому полі наразі доступні дві основні юридичні процедури, які доцільно застосовувати у разі пошкодження або знищення майна внаслідок війни:

- **Кримінальний процес** – домогтися визнання підприємства потерпілою стороною (отримати процесуальний статус потерпілого).
- **Господарський процес (для юридичних осіб) або цивільний процес (для фізичних осіб)** – отримати судові рішення про стягнення збитків з країни-агресора.

Міжнародні механізми поступово запрацьовують: з квітня 2026 року Реєстр збитків приймає заяви від бізнесу у категоріях щодо інфраструктури та активів (включно з упущеною вигодою та повною втратою бізнесу), подання — безоплатне, через Дію.

Водночас виплати розпочнуться лише після створення Міжнародної компенсаційної комісії, тому національні механізми юридичної фіксації збитків залишаються базовим і обов'язковим треком, який не виключає, а підсилює міжнародний.

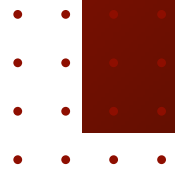
Метою національних процедур наразі є юридична фіксація факту збитків та їхнього розміру — це створить підґрунтя для потенційної компенсації в майбутньому.

Не чекайте інциденту: єдина програма з реальними виплатами вже сьогодні — компенсації через ЕКА. До 30 млн грн за пошкоджене майно та до 5 млн грн компенсації страхових премій на рік доступні лише тим, хто був учасником програми на дату пошкодження, — приєднатися заднім числом неможливо. Вхід коштує 0,5% заявленого ймовірного збитку: для активів на 10 млн грн це 50 000 грн одноразово. Участь уже здешевила ринкове страхування воєнних ризиків утричі — з 4,24% до 1,19% страхової суми, а перші виплати бізнесу здійснено навесні 2026 року. Якщо ваше майно розташоване у Києві, Київській області або в одній з десяти областей підвищеного ризику — розгляньте приєднання вже цього тижня (див. розділ «Страхова підтримка через ЕКА»).

Статистика (вересень 2026): за напрямом компенсації майна погоджено 323 заявки на 6,8 млрд грн ймовірної компенсації; за напрямом компенсації страхової премії подано 195 заяв, позитивні рішення ухвалено за 39 на суму понад 56 млн грн.

ПРИКЛАД СИТУАЦІЇ:

Внаслідок ракетного удару зруйноване виробниче приміщення підприємства (при цьому загиблих немає). У такому випадку правоохоронні органи відкривають провадження: слідчий вносить в ЄДРДР (Єдиний державний реєстр досудових розслідувань) відомості про воєнний злочин за ч. 1 ст. 438 КК України («Порушення законів та звичаїв війни»). Розслідування цієї категорії злочинів підслідне СБУ (Службі безпеки України). Далі постраждалому бізнесу слід реалізувати свої права у кримінальному процесі та готуватися до подання позову про відшкодування збитків.

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС: ФІКСАЦІЯ ЗЛОЧИНУ ТА СТАТУС ПОТЕРПІЛОГО

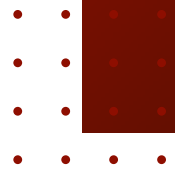
Мета: офіційно зафіксувати факт воєнного злочину і отримати статус потерпілої сторони в кримінальному провадженні. Це забезпечить доступ до матеріалів справи та інші процесуальні права, а також створить основу для подальшого стягнення збитків.

Кроки для підприємства (потерпілого):

- 1. Дізнатися номер кримінального провадження.** Зверніться до слідчого СБУ або іншого органу, який займається розслідуванням, щоб отримати номер кримінального провадження, відкритого за фактом пошкодження вашого майна. Якщо провадження ще не відкрито, подайте відповідну заяву про злочин (з описом події, місця, часу, характеру пошкоджень).
- 2. Подати заяву про визнання потерпілим.** Направте слідчому заяву з проханням визнати вашу компанію потерпілою стороною у цьому провадженні.
- 3. Отримати постанову слідчого.** Слідчий зобов'язаний протягом 3 днів розглянути заяву і винести постанову про визнання вас потерпілим у кримінальному провадженні. Після цього ви набуваєте офіційного статусу потерпілої особи.
- 4. Скористатися правами потерпілого.** З дня набуття статусу потерпілого ви отримуєте широкий спектр прав, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом (КПК). Зокрема, потерпілий має право подавати клопотання про проведення слідчих дій (наприклад, про допит свідків, залучення експертів, проведення експертиз, ознайомлення з матеріалами справи тощо). Активно користуйтеся цими правами, щоб максимально повно зібрати доказову базу злочину.

ВАЖЛИВО:

Переконайтеся, що у матеріалах кримінальної справи фігурує саме «російська федерація» як сторона, яка вчинила воєнний злочин, а не конкретний невстановлений військовослужбовець. Важливо, щоб у матеріалах кримінального провадження було чітко зафіксовано, що пошкодження майна є наслідком збройної агресії російської федерації, зокрема ракетного, артилерійського, авіаційного удару, атаки БПЛА або інших дій збройних формувань держави-агресора. Це має значення для подальшого доведення причинно-наслідкового зв'язку у суді та в межах компенсаційних механізмів.

ПОДАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПОЗОВУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Закон дозволяє потерпілому подати цивільний позов про відшкодування шкоди безпосередньо в межах кримінального провадження. Однак це є правом, а не обов'язком. Може бути ефективніше не чекати вироку в кримінальній справі а подати окремий позов в господарському або цивільному судочинстві (залежно від статусу позивача). Зверніть увагу: подати цивільний позов у кримінальному провадженні можливо лише після того, як конкретній особі буде оголошено підозру. Якщо підозрюваних поки немає (що типово для ситуації ракетного удару невстановленими особами), подача позову в рамках кримінальної справи буде передчасною. У такому разі правильніше скористатися окремим судовим провадженням для стягнення збитків (див. наступний розділ).

ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС: ПОЗОВ ДО КРАЇНИ-АГРЕСОРА ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ

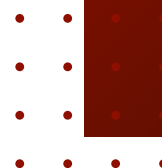
Мета: отримати рішення українського суду про стягнення завданих збитків з російської федерації як держави-агресора. Національне судове рішення дозволить зафіксувати суму збитків і в подальшому може бути пред'явлене для реального виконання (наприклад, за рахунок заморожених активів рф або через міжнародні механізми компенсації).

Хто може подати позов:

- Юридичні особи (підприємства) – подають позов до господарського суду.
- Фізичні особи – подають позов до цивільного суду загальної юрисдикції.
- ФОП - підсудність слід визначати окремо з урахуванням характеру майна, статусу позивача та зв'язку спору з господарською діяльністю.

У разі пошкодження нерухомого майна позов подається до суду за місцезнаходженням цього майна (територіальна підсудність визначається за адресою об'єкта).

Судовий імунітет росії: Українські суди наразі виходять з позиції, що російська федерація не має судового імунітету у справах про відшкодування шкоди, завданої їй збройною агресією. Це неодноразово підтверджував Верховний Суд (зокрема, у постановках від 14.04.2022 у справі № 308/9708/19 та від 18.05.2022 у справі № 760/17232/20-ц). Отже, національні суди приймають позови до росії і ухвалюють рішення на користь постраждалого бізнесу.

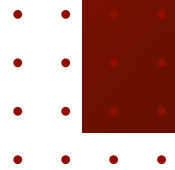
ПРАКТИКА ПРОДОВЖУЄ РОЗВИВАТИСЯ НА КОРИСТЬ ПОСТРАЖДАЛОГО БІЗНЕСУ:

- Належний відповідач — рф, а не держава Україна: у постанові від 05.03.2025 у справі № 757/13711/22 Верховний Суд підтвердив, що вимоги про відшкодування шкоди від збройної агресії слід адресувати державі-агресору, а держава Україна відповідальності за таку шкоду не несе (для окремих категорій нерухомості діють компенсаційні механізми).
- Виконання рішень: у справі № 910/4210/20 (постанова КГС ВС від 20.07.2022, справа ДКР «ВЕБ.РФ») Верховний Суд застосував доктрину alter ego — на майно структур під фактичним контролем рф, розташоване в Україні, може бути звернено стягнення за боргами держави-агресора. Це відкриває практичний шлях виконання судових рішень уже зараз.
- Суди системно задовольняють позови бізнесу: наприклад, рішенням Господарського суду Сумської області від 28.04.2025 на користь виробничого підприємства стягнуто з рф 13,9 млн грн майнової шкоди у повному обсязі заявлених вимог.

ОСОБЛИВОСТІ ПОДАННЯ ПОЗОВУ:

- **Звільнення від судового збору.** Позивачі у таких справах звільняються від сплати судового збору (на підставі п. 22 ч. 1 ст. 5 Закону України «Про судовий збір» станом на дату підготовки матеріалу; перед застосуванням цієї норми рекомендуємо перевірити актуальну редакцію Закону).
- **Докази розміру збитків.** Ключове значення матиме документально підтверджений розмір завданої шкоди. Результати незалежної оцінки збитків (акт оцінки) можуть бути подані до суду як доказ суми збитків. Також доцільно клопотати про призначення судової експертизи для визначення розміру збитків – висновок експерта додатково підтвердить вашу оцінку.
- **Подальше виконання рішення.** Отримавши судові рішення про стягнення збитків з держави-агресора, ви офіційно зафіксуєте факт завдання шкоди та її грошову оцінку. Таке рішення стане в нагоді в майбутньому для фактичного стягнення коштів – зокрема, може бути пред'явлене для компенсації за рахунок заморожених російських активів або в рамках міжнародних механізмів (коли вони запрацюють).

РЕЄСТР ЗБИТКІВ ДЛЯ УКРАЇНИ (RD4U): МІЖНАРОДНИЙ МЕХАНІЗМ

У травні 2023 року під егідою Ради Європи було створено Реєстр збитків, завданих агресією РФ проти України, як міжнародний механізм фіксації заяв і доказів щодо збитків, втрат та шкоди.

З 29 квітня 2026 року Реєстр відкрив прийом заяв від юридичних осіб та держави Україна у п'яти нових категоріях:

- C1.1 та C1.2 — пошкодження або знищення критичної та некритичної інфраструктури (для бізнесу);
- C3.1 — пошкодження, знищення або втрата активів, включно з втратою прибутку від таких активів, повною втратою бізнесу та іншими прямими витратами;
- B1.1 та B1.2 — аналогічні категорії для держави, органів влади, установ та громад.

Заяви можуть подавати будь-які юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, включно з державними та комунальними підприємствами. До заяв можна включати як уже здійснені, так і майбутні витрати на відновлення; фіксуються збитки, завдані з 24 лютого 2022 року. Постановою КМУ № 670 від 27.05.2026 оновлено порядок подання заяв через Дію та додано нові форми і категорії.

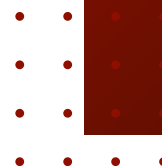
Порядок подання: через вебпортал Дія. Від імені юридичної особи заяву подає керівник або представник, якому керівник видав Цифрові повноваження через Дію.

Водночас Реєстр не є компенсаційним фондом і самостійно не призначає виплати: прийнятні заяви та докази мають бути передані на розгляд Міжнародної компенсаційної комісії. Конвенцію про її створення підписали 38 держав та ЄС; Верховна Рада України ратифікувала її 30.04.2026. Для запуску комісії потрібно 25 ратифікацій; за оцінкою Мін'юсту, Комісія може розпочати роботу у 2027 році, після чого розгляне заяви по суті та визначить розміри виплат. Офіційна сторінка Реєстру: rd4u.coe.int/uk.

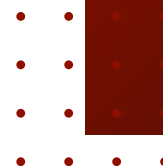
Наявність національного судового рішення на вашу користь у майбутньому може спростити отримання компенсації через міжнародні інструменти репарації.

ВИСНОВОК:

Національні правові механізми вже зараз дозволяють бізнесу задокументувати збитки та ініціювати процес їх компенсації в судовому порядку. Отримання статусу потерпілого у кримінальному провадженні, проведення оцінки збитків та судові рішення про їх стягнення — це важливі кроки на шляху до реального відшкодування. Далі необхідно подбати про правильне документування доказів та виконання обов'язкових формальностей, що розглядаються в наступних розділах.

МАТРИЦЯ ПОЄДНАННЯ МЕХАНІЗМІВ

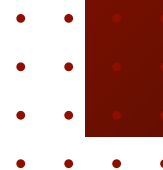

Цей посібник описує вісім треків фіксації та компенсації збитків. Усі вони поєднуються між собою, але з умовами. Матриця нижче показує, що з чим сумісне і які застереження діють.

Як користуватися матрицею: знайдіть перший механізм у рядку, другий — у стовпчику, і подивіться на перетин. Позначка ✓ означає, що їх можна застосовувати одночасно; маленька цифра поруч відсилає до застереження з таким самим номером під таблицею — це і є умова поєднання. Риска «—» на діагоналі — клітинка механізму із самим собою, там нема що поєднувати. Логіку умов пояснюють головне правило та застереження 1–9 нижче.

ГОЛОВНЕ ПРАВИЛО: сукупні компенсації з усіх джерел не можуть перевищувати розмір реальних збитків. Отримані виплати враховуються при заявленні вимог за іншими треками — не можна двічі отримати компенсацію за одні й ті самі втрати. Кредит є винятком: це боргове фінансування, а не компенсація.

Скор.	Механізм	Що покриває / ліміт
КП	Кримінальний процес (статус потерпілого)	Юридична фіксація воєнного злочину та збір доказів; не є компенсацією
СУД	Господарський / цивільний позов до рф	Реальні збитки + упущена вигода; без грошового ліміту
RD4U	Міжнародний Реєстр збитків (через Дію)	Інфраструктура та активи, упущена вигода, повна втрата бізнесу; виплати — після запуску Компенсаційної комісії
ЕКА	Компенсація за майно через ЕКА (пост. № 1541)	До 30 млн грн на суб'єкта; майно на територіях підвищеного ризику; лише учасникам програми
СТРХ	Страховання воєнних ризиків + компенсація премії ЕКА	Виплата за договором страхування; компенсація премії — до 5 млн грн на рік
ГРНТ	Гранти на відновлення виробництва (пост. № 813)	До 16 млн грн, не більше розміру збитку; співфінансування за бізнес-планом
КРЕД	Кредит на відновлення «5-7-9%»	До 150 млн грн; 0,1% у перші 2 роки; боргове фінансування
ТО	«Точка опори» (пост. № 449)	До 2 мінімальних зарплат на працівника на місяць, до 3 (6) місяців; зарплати та ЄСВ

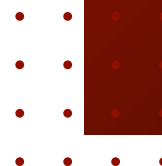

МАТРИЦЯ СУМІСНОСТІ

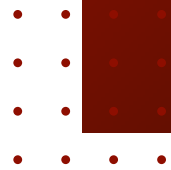
	КП	СУД	RD4U	ЕКА	СТРХ	ГРНТ	КРЕД	ТО
КП	—	✓ ⁹	✓ ⁹	✓ ⁹	✓ ⁹	✓ ⁹	✓ ⁹	✓ ⁹
СУД	✓ ⁹	—	✓ ⁸	✓ ³	✓ ²	✓ ¹	✓ ⁶	✓ ⁷
RD4U	✓ ⁹	✓ ⁸	—	✓ ³	✓ ¹	✓ ¹	✓ ⁶	✓ ⁷
ЕКА	✓ ⁹	✓ ³	✓ ³	—	✓ ⁴	✓ ⁵	✓ ⁶	✓ ⁷
СТРХ	✓ ⁹	✓ ²	✓ ¹	✓ ⁴	—	✓ ¹	✓ ⁶	✓ ⁷
ГРНТ	✓ ⁹	✓ ¹	✓ ¹	✓ ⁵	✓ ¹	—	✓ ⁶	✓ ⁷
КРЕД	✓ ⁹	✓ ⁶	✓ ⁶	✓ ⁶	✓ ⁶	✓ ⁶	—	✓ ⁷
ТО	✓ ⁹	✓ ⁷	✓ ⁷	✓ ⁷	✓ ⁷	✓ ⁷	✓ ⁷	—

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ДО МАТРИЦІ

- Діє головне правило:** отримані виплати зменшують суму, яку можна заявити за іншими компенсаційними треками щодо тих самих втрат.
- Страхове відшкодування зменшує реальні збитки, заявлені до стягнення з РФ (див. розділ про оцінку збитків).
- Подання заяви до ЕКА про компенсацію = відступлення державі права вимоги до РФ у компенсованій частині. Позов до РФ та заяву до Реєстру збитків доцільно формувати щодо некомпенсованої частини збитку.
- Сукупні надходження за майно (страхова виплата + компенсація ЕКА) не можуть перевищувати реальний збиток; компенсація ЕКА додатково обмежена ймовірним збитком, заявленим по кожному активу при вході в програму. Правило взаємозаліку прямо закріплено постановою № 887: компенсація зменшується на вже отримані страхові чи інші виплати, а надлишок понад фактичні збитки повертається державі.
- Взаємозалік і повернення надлишку (постанова № 887):** державна компенсація зменшується на суму вже отриманих страхових або інших виплат за той самий об'єкт; якщо сукупні надходження перевищують фактичні збитки, надлишок підлягає поверненню державі. **Зверніть увагу також:** ЕКА тепер працює з двома порогоми (постанова № 1157): прийом заяв про участь у програмах зупиняється після використання 90% бюджетних призначень на рік, а прийом заяв на компенсацію — коли обсяг поданих заяв перевищує річні призначення, — тому зволікати з поданням не варто.
- Після змін від 18.03.2026 компенсація ЕКА не зменшується на суму раніше отриманих грантів чи іншої державної допомоги.
- Кредит — боргове фінансування, а не компенсація, тому не конкурує з компенсаційними треками; кредити на відновлення також не враховуються в загальний ліміт держпідтримки за програмою «5-7-9%».
- «Точка опори» покриває іншу категорію втрат (зарплати та ЄСВ), тому поєднується з усіма майновими треками; вимагає оформленого простою або призупинення договорів і несумісна з дистанційною роботою тих самих працівників.
- Рішення національного суду на вашу користь може спростити майбутню компенсацію через міжнародні інструменти репарацій.
- Кримінальне провадження — спільна доказова база для всіх треків: номер провадження, статус потерпілого, матеріали справи потрібні і суду, і ЕКА, і страховику, і для Реєстру збитків.

ОЦІНКА ТА ДОКУМЕНТАЦІЯ ЗБИТКІВ (ДОКАЗОВА БАЗА)

ЗАВДАННЯ:

Зібрати переконливу доказову базу завданої шкоди та точно визначити суму збитків. Це включає фіксацію пошкоджень, збір документів про майно, проведення незалежної оцінки вартості втрат тощо. Грамотне документування збитків потрібне як для успішного судового розгляду, так і для можливого отримання компенсацій в майбутньому (через страхові виплати, державні програми чи репарації).

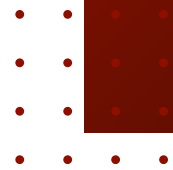
НЕОБХІДНІ ДІЇ ОДРАЗУ ПІСЛЯ ІНЦИДЕНТУ:

Фото- та відеофіксація місця події. Здійсніть детальну фотозйомку та відеозйомку усіх пошкоджень одразу після події, до початку прибирання чи ремонту. Фотографії та відео мають чітко відображати масштаби руйнувань. (Детальні рекомендації щодо фото/відео – нижче.)

Опис та інвентаризація пошкодженого майна. Складіть перелік усього майна, що постраждало або знищене, із деталізованим описом кожного об'єкта. Вкажіть характеристики (модель, рік випуску, технічні параметри тощо) та орієнтовну вартість до пошкодження. Підготуйте документи про право власності чи користування для кожної одиниці майна (наприклад, правовстановлюючі документи на будівлі й обладнання, договори, витяги з реєстрів, технічні паспорти, акти тощо).

Зафіксуйте обставини події. Запишіть точну дату і час інциденту, адреси та координати місця. Опишіть подію (ракетний чи артилерійський обстріл, пожежа через попадання уламку тощо). Зберіть підтвердження причин пошкодження: за можливості, зробіть фото/опис фрагментів боєприпасів, вирв від вибухів або інших слідів бойових дій. Залучіть свідків події і запишіть їхні контактні дані чи письмові пояснення. Ці обставини важливо зафіксувати, щоб довести причинно-наслідковий зв'язок між воєнними діями і завданими збитками.

Незалежна оцінка збитків. Запросіть сертифікованого оцінювача майна для проведення оцінки завданої шкоди. Експерт огляне пошкоджене майно, проаналізує документи та складе акт оцінки збитків. Цей акт стане ключовим документом для підтвердження суми ваших втрат у суді. (Нижче описано методику розрахунку збитків, якою керуються оцінювачі).

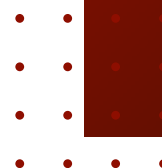
МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЗБИТКІВ:

В Україні затверджено спеціальну методику визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям всіх форм власності внаслідок знищення або пошкодження їхнього майна у зв'язку з агресією РФ (а також методику визначення упущеної вигоди через неможливість провадити господарську діяльність)[1].

Згідно з цією методикою:

- **Структура збитків.** Загальна шкода поділяється на реальні збитки та упущену вигоду.
- **Реальні збитки** – прямі втрати внаслідок пошкодження, втрати або знищення майна. Їхній розмір визначається як різниця між вартістю об'єкта до та після нанесення шкоди. Тобто фактично це вартість ремонту або заміни майна, або різниця в ринковій ціні через пошкодження.
- **Упущена вигода** – неотриманий прибуток, який міг би одержати власник (балансоутримувач, користувач) майна, якби майно не було пошкоджене чи знищене. Розраховується за певний період на основі фінансових показників підприємства. Примітка: якщо підприємство було збитковим у 2020–2021 роках, упущена вигода для нього не визначається (тобто вважається, що воно й так не отримувало б прибутку).
- **Вихідні дані для оцінки реальних збитків.** Оцінювач використовує документи, що підтверджують характеристики і вартість майна, а також акти обстеження пошкоджень. Зокрема, враховуються:
- **Правовстановлюючі документи на пошкоджене майно** (свідоцтва про право власності, договори купівлі-продажу, витяги з державних реєстрів речових прав, технічні паспорти, державні акти на землю, договори оренди тощо).
- **Експертні висновки комісій з обстеження:** акти обстеження пошкоджених і/або знищених об'єктів, складені відповідними комісіями (зокрема, комісіями при військових адміністраціях або місцевих органах влади).
- **Фото- та відеоматеріали з місця події,** що підтверджують факти пошкодження або руйнування майна (фото до і після інциденту – якщо фото об'єкта до пошкодження наявні).

[1] Методика визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, затверджена спільним наказом Мінекономіки та Фонду держмайна №3904/1223 від 18.10.2022 (зі змінами).

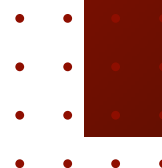
МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЗБИТКІВ (ПРОДОВЖЕННЯ):

- **Проектно-кошторисна документація на відновлення майна** – якщо вона є. Наприклад, зведений кошторисний розрахунок ремонтних робіт, локальні кошториси на відбудову тощо.
- **Довідки про ремонти.** Документи, що підтверджують дату останнього капітального ремонту об'єкта до моменту пошкодження та вартість проведеного ремонту (якщо такі ремонти проводилися).
- **Інші документи.** Усе, що може стати в пригоді для обґрунтування вартості майна і витрат на його відновлення.
- **Інформаційні джерела для оцінки збитків.** Окрім документів від самого підприємства, оцінювач може використовувати публічні й технічні джерела інформації: дані дистанційного зондування Землі (супутникові знімки до/після, аерофотозйомка), аналітику із соціальних мереж (наприклад, фото руйнувань, що публікували очевидці), офіційні звіти та повідомлення, іншу публічну інформацію про подію. Усі ці дані допомагають підтвердити факт руйнування та оцінити масштаби збитків.

Примітка щодо страхування майна:

Якщо ваше майно було застраховане від воєнних ризиків, обов'язково повідомте страховій компанії про настання страхового випадку і з'ясуйте умови виплати. Перевірте, чи покриває страховка весь розмір збитків, яку суму франшизи встановлено та які документи необхідно надати страховикам для отримання виплати. Зазвичай страхова вимагатиме ті самі докази, що й суд (фото, акти, довідки від ДСНС чи військових адміністрацій про подію тощо).

Майте на увазі: будь-яке страхове відшкодування, яке ви реально отримаєте від страхової, зменшить на цю суму ваші реальні збитки, заявлені до стягнення з країни-агресора. (Не можна двічі отримати компенсацію за одні й ті самі втрати.)

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ФОТО- ТА ВІДЕОФІКСАЦІЇ ПОШКОДЖЕНЬ

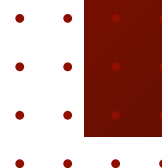
Правильна фото- та відеофіксація доказів дуже допоможе під час розслідування, судового розгляду та спілкування зі страховиками.

Дотримуйтесь таких порад:

- **Фіксуйте наслідки одразу після події**, доки об'єкт не переміщували, не прибирали уламки і не розпочали ремонт.
- **Геолокація і час:** для відео увімкніть на смартфоні геолокацію (координати збережуться у метаданих файлу). У налаштуваннях камери увімкніть відображення дати і часу на фото, якщо це можливо.
- **Якість зйомки:** знімайте при хорошому освітленні, щоб усі деталі пошкоджень були чітко видимі.
- **Збереження файлів:** зберігайте оригінали фото- та відеофайлів. Не обмежуйтеся копіями, надісланими в месенджери (ті стискають якість). Не редагуйте зображення (щоб не виникло сумнівів у їх автентичності).
- **Резервне копіювання:** зробіть резервні копії медіафайлів – скопіюйте їх у хмарне сховище або на зовнішній носій. Втрата цих даних може означати втрату важливих доказів.

Фотофіксація (що фотографувати):

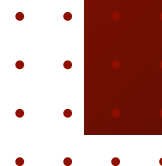
- **Оглядові фото:** загальні плани з різних ракурсів, щоб було зрозуміло розташування пошкодженого майна в контексті (будівля цілком, цех повністю, кімната повністю тощо).
- **Детальні фото:** крупним планом кожен пошкоджену деталь – розбиті вікна, зруйновані стіни, пошкоджене обладнання, меблі та інше.
- **Контекст з датою:** для підтвердження часу зйомки помістіть в кадр аркуш паперу з поточною датою або покажіть на фото екран телефону з датою/часом поруч із пошкодженнями.
- **Прив'язка до місця:** зафіксуйте на фото характерні об'єкти, які дозволяють ідентифікувати локацію. Наприклад, сфотографуйте фасад з адресною табличкою, вивіску підприємства, сусідні добре відомі будівлі чи об'єкти інфраструктури. Це підтвердить, що фото зроблені саме на вашому об'єкті.

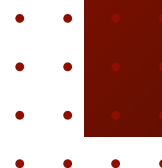
РЕКОМЕНДАЦІЇ З ФОТО- ТА ВІДЕОФІКСАЦІЇ ПОШКОДЖЕНЬ (ПРОДОВЖЕННЯ)

Відеофіксація:

- **Знімайте все одним безперервним кадром** (не монтуйте декілька фрагментів), щоб у сторонньої особи не виникло сумнівів щодо автентичності відео.
- **Початок відео – ззовні:** розпочніть зйомку з загального плану будівлі та навколишньої території. На відео чітко зафіксуйте адресу: зніміть зовнішній вигляд будинку, номер будинку, назву вулиці (наприклад, вивіску або табличку). Це допоможе прив'язати відео до місця.
- **Далі – всередину:** продовжуйте без пауз і переривань, зайшовши всередину приміщень, щоб показати внутрішні пошкодження.
- **Коментуйте подію на відео:** під час зйомки вголос назвіть дату і приблизний час, адресу об'єкта, опишіть характер пошкоджень, представтеся (назвіть своє ім'я та роль, наприклад директор). Такий коментар додасть відео доказової цінності та достовірності.
- **Фокус на деталях:** підходьте камерою близько до найбільш суттєвих руйнувань, робіть зум-наближення на тріщини, уламки, сліди вибуху тощо. Це покаже масштаби збитків детально.

ПОДАТКОВІ НАСЛІДКИ ТА ОБЛІК ЗНИЩЕНОГО МАЙНА

Пошкодження або знищення майна підприємства тягне не лише матеріальні втрати, а й вимагає виконання певних дій для податкового та бухгалтерського обліку. Коректне документування випадку з точки зору податкових вимог збереже вам час і допоможе при можливих перевірках. Необхідно зробити наступне:

- **Повідомити податкову про втрату документів (за потреби).** Якщо внаслідок бойових дій знищено первинні документи чи інші документи, пов'язані зі сплатою податків, діють особливі правила повідомлення податкових органів:
- **Якщо ваше підприємство знаходиться на території активних бойових дій або окупованій території,** скористайтеся п.п. 69.28 підрозд. 10 розд. XX Податкового кодексу: подайте до податкової повідомлення про знищення документів.
- **Якщо підприємство в іншому регіоні України (де бойових дій немає),** діє норма п. 44.5 Податкового кодексу: ви зобов'язані протягом 5 робочих днів з моменту втрати документів письмово повідомити податкову інспекцію за місцем вашої реєстрації про факт знищення документації.
- **Відновити документацію.** Після подання повідомлення у вас є 90 календарних днів, щоб відновити втрачені документи (відновити облік, зробити дублікатні примірники накладних, актів, відновити архівні копії тощо). Подбайте, щоб на кінець цього строку необхідні для перевірки документи знову були в наявності.
- **Інвентаризація та списання знищених активів.** Проведіть позачергову інвентаризацію майна після інциденту. Зафіксуйте в акті інвентаризації всі втрати (що і в якій кількості знищено або стало непридатним). На підставі зібраної доказової бази оформіть списання знищених активів у бухгалтерському обліку. Таке списання має бути документально підтверджено актами, довідками, висновками, фото тощо – усім, що було зібрано при документуванні збитків. В бухгалтерських проведеннях відобразіть суму втрат. Це необхідно для того, щоб у фінансовій звітності збитки були належним чином показані, а також для подальшого врахування таких втрат з точки зору оподаткування (збитки від надзвичайних подій).
- **Зберігання документів для перевірки.** Усі документи, на підставі яких ви списали знищене майно і відобразили збитки, зберігайте у належному порядку. Податкова може провести перевірку правильності списання таких активів. Строки давності для перевірок за воєнний період наразі зупинені, але після війни інспектори можуть повернутися до цих питань. Тому зберігайте акти, довідки, фото, експертні висновки, накази про списання тощо не менше 3 років після закінчення воєнного стану (або довше, якщо буде продовжено спецстроки).

Зверніть увагу: постановою КМУ № 904 (зміни до постанови № 303 про припинення заходів державного нагляду (контролю) в умовах воєнного стану) від перевірок звільнено нерухоме майно підприємств, знищене або пошкоджене внаслідок бойових дій, а також об'єкти на територіях активних чи можливих бойових дій, тимчасово окупованих територіях, землях ризикованого землеробства та територіях, забруднених вибухонебезпечними предметами.

Підставою для звільнення є офіційно задокументований факт пошкодження (зокрема, через Реєстр пошкодженого та знищеного майна).

Державний контроль зберігається там, де йдеться про життя і здоров'я людей, довкілля, безпеку держави та міжнародні зобов'язання.

ВАРІАНТИ ДІЙ РОБОТОДАВЦЯ, ЯКЩО ПІДПРИЄМСТВО ПОШКОДЖЕНО

Якщо внаслідок обстрілів чи інших бойових дій робочі приміщення підприємства зруйновані або серйозно пошкоджені, виникає питання щодо подальших дій із працівниками.

ПРОБЛЕМА:

Місце роботи недоступне, виробничий процес зупинився, а строки відновлення роботи невідомі. Трудове законодавство в умовах воєнного стану передбачає кілька правових механізмів, які може застосувати роботодавець для врегулювання ситуації з трудовими відносинами без порушення прав працівників.

Нижче розглянемо п'ять законних варіантів (можна комбінувати декілька заходів одночасно для різних категорій працівників):

1. ОФОРМЛЕННЯ ПРОСТОЮ (СТ. 113 КЗПП)

Суть механізму: Простій – це тимчасове повне або часткове зупинення роботи, не з вини працівників. Воєнні дії, знищення виробничих приміщень чи відсутність можливості забезпечити робочий процес є законними підставами для оголошення простою.

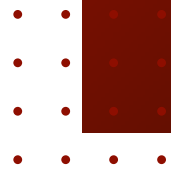
Ключові особливості:

- Працівники не виконують роботу, але залишаються в трудових відносинах (їх не звільняють).
- Роботодавець зобов'язаний виплачувати їм під час простою не менше 2/3 окладу (тарифної ставки).
- Простій можна оголосити як для всього підприємства, так і для окремих підрозділів чи навіть конкретних працівників (якщо частина може працювати, а частина ні).

Процедура впровадження простою:

1. Зафіксувати факт неможливості роботи. Скласти акт чи службову записку про те, що через руйнування приміщень підприємство не функціонує. Додайте фото пошкоджень, довідки від компетентних органів тощо для підтвердження причин простою.

2. Видати наказ про простій. Керівник видає наказ (розпорядження) про оголошення простою. У наказі зазначається причина простою (наприклад, «у зв'язку з бойовими діями та руйнуванням виробничих приміщень»), дата початку простою та перелік працівників, яких він стосується (або структурних підрозділів).

Процедура впровадження простою (продовження):

3. Ознайомити працівників. Доведіть зміст наказу до відома всіх працівників, яких це стосується. Бажано отримати від них підпис про ознайомлення. В умовах воєнного стану допустимо також ознайомлення засобами електронного зв'язку (наприклад, розсилання наказу на корпоративні електронні скриньки з фіксацією отримання).

Варто врахувати, що режим простою зберігає трудові відносини зі штатом до моменту відновлення роботи, уникнувши звільнень. При цьому фінансове навантаження на роботодавця зменшується (зарплата 2/3 окладу замість повної).

Державна підтримка: частину виплат за час простою (зарплату та ЄСВ) можна компенсувати за програмою «Точка опори» — заява до центру зайнятості протягом 90 днів (див. розділ «Державні програми підтримки бізнесу»).

2. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ (СТ. 60-2 КЗПП)

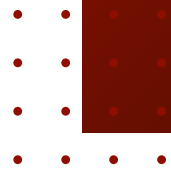
Суть механізму: Якщо характер роботи працівників це дозволяє, роботодавець може перевести їх на дистанційну (віддалену) роботу – тобто працювання поза стаціонарним робочим місцем, за місцем проживання працівника або в іншому безпечному місці.

Ключові умови:

- Робота працівника повинна за своїм характером дозволяти дистанційне виконання (наприклад, офісні співробітники, бухгалтери, HR, IT-фахівці, частина менеджменту тощо). Якщо ж людина працювала на виробничому обладнанні, яке знищено, – їй дистанційна робота не підходить.
- Заробітна плата виплачується в повному обсязі, оскільки працівник продовжує працювати (тільки місце роботи змінилося).
- Роботодавець за можливості має забезпечити працівників необхідними засобами для роботи або надати компенсацію за використання їхнього особистого обладнання/інтернету (якщо це обумовлено внутрішніми положеннями).

Процедура запровадження дистанційної роботи:

1. Визначити, кого можна перевести на дистанційну. Проаналізуйте всі наявні посади і вирішіть, які функції можуть виконуватися поза офісом. Можливо, частину працівників (наприклад, адміністративний персонал) ви одразу переведете на віддалений режим.

Процедура запровадження дистанційної роботи (продовження):

2. Видати наказ про дистанційну роботу. У наказі слід зазначити, що з певної дати такі-то працівники переводяться на дистанційний режим роботи. Також пропишіть основні умови: режим роботи (графік), як відбувається комунікація, подання звітів, виконання завдань, хто забезпечує обладнання тощо.

3. Довести умови до відома працівників. Ознайомте працівників з наказом та новими правилами роботи (під підпис або електронно). Роз'ясніть, як буде здійснюватися взаємодія: наприклад, щоденні онлайн-наради, звіти на пошту, години доступності на зв'язку тощо.

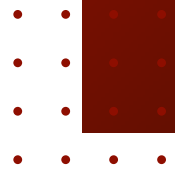
Перевага: дистанційна робота дозволяє продовжити діяльність підприємства навіть за відсутності офісу чи виробничих приміщень. Працівники залишаються продуктивними, підприємство виконує зобов'язання перед клієнтами, і уникаються простой.

3. ПЕРЕВЕДЕННЯ ПРАЦІВНИКА НА ІНШУ РОБОТУ (ЗА ЗГОДОЮ)

Суть механізму: Якщо основне місце роботи працівника знищене або недоступне, працівника можна перевести на іншу роботу – тимчасово або постійно, за його згодою.

Ключові особливості:

- Переведення можливе тільки за письмовою згодою працівника. Примусово змінити істотні умови праці не можна, але в умовах війни працівники часто самі погоджуються, аби зберегти роботу.
- Нове місце роботи може бути в межах того самого підприємства (інший підрозділ, інша посада) або в іншого роботодавця (наприклад, тимчасове переведення на підприємство-партнер чи в філію в іншому місті).
- Переведення можливе на вакантну посаду або за строковим трудовим договором для заміщення тимчасово відсутнього працівника в іншому підрозділі/філії.

3. ПЕРЕВЕДЕННЯ ПРАЦІВНИКА НА ІНШУ РОБОТУ (ЗА ЗГОДОЮ) (ПРОДОВЖЕННЯ)

Процедура переведення:

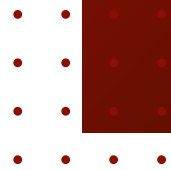
1. Проаналізувати можливі варіанти. Керівництво має визначити, чи є в компанії або пов'язаних структурах робота, яку може виконувати працівник з потрібною кваліфікацією. Розгляньте різні варіанти: інший відділ, інша посада, робота в іншому місті тощо.
2. Отримати згоду працівника. Обговоріть з працівником запропонований варіант: яка посада, які обов'язки, на який період (якщо тимчасово), які умови оплати. Якщо працівник погоджується, він пише заяву або ставить підпис на наказі про переведення, підтверджуючи свою згоду.
3. Оформити наказ про переведення. Видається наказ, де зазначаються нова посада (або новий роботодавець, якщо це міжюридичне переведення), дата початку роботи, тривалість (якщо тимчасово) та інші умови.

Перевага: правильне переведення дозволяє зберегти зайнятість працівника і водночас мінімізувати простой. Роботодавець не втрачає цінного кадра, працівник отримує можливість продовжувати працювати і заробляти, навіть якщо його колишнє робоче місце зруйноване.

4. НАДАННЯ ВІДПУСТКИ ПРАЦІВНИКАМ (ОПЛАЧУВАНІ АБО БЕЗ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАРПЛАТИ)

Суть механізму: Ще один спосіб тимчасово «перекрити» період, поки підприємство не працює, – відправити працівників у відпустки (як оплачувані, так і за свій рахунок). Можливі варіанти:

- **Щорічна оплачувана відпустка.** Працівник може використати належні йому дні щорічної відпустки (як за затвердженим графіком, так і поза графіком – за домовленістю).
- **Інші оплачувані відпустки, передбачені КЗпП.** Наприклад, додаткова відпустка «на дітей», навчальна відпустка тощо, якщо є підстави.
- **Відпустка без збереження заробітної плати (за свій рахунок) на період воєнного стану.** Ст. 12 Закону № 2136-IX дозволяє у період дії воєнного стану за угодою сторін встановлювати відпустку без з/п будь-якої тривалості (обмеження 15 днів не діє).

4. НАДАННЯ ВІДПУСТКИ ПРАЦІВНИКАМ (ОПЛАЧУВАНОЇ АБО БЕЗ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАРПЛАТИ) (ПРОДОВЖЕННЯ)

Особливості застосування:

- Відправлення у відпустку, особливо без збереження зарплати, здійснюється виключно за бажанням працівника. Тобто ініціатива має виходити від самого працівника (заява працівника є обов'язковою). Примусово відправити у відпустку без оплати роботодавець не може.
- Якщо працівник не хоче або не може піти у відпустку, варто розглянути інші механізми (простій або призупинення договору).

Перевага: відпустка (у т.ч. безоплатна) не розриває трудового договору і не відбувається нарахування оплати за простій. Працівник фактично тимчасово не працює, але й не звільнений; роботодавець не несе витрат на зарплату (якщо це відпустка за свій рахунок), або несе мінімальні витрати (якщо це щорічна відпустка, що і так передбачена бюджетом).

5. ПРИЗУПИНЕННЯ ДІЇ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ (СТ. 13 ЗАКОНУ №2136-ІХ)

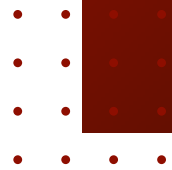
Суть механізму: Призупинення трудового договору – це тимчасове припинення обов'язку роботодавця надавати роботу і обов'язку працівника її виконувати. Запроваджено як екстрений захід на період війни, коли робота об'єктивно не може надаватися.

Коли застосовується: призупинення можливе, якщо підприємство фізично не може функціонувати внаслідок бойових дій. Типові випадки:

- Підприємство повністю зруйноване або настільки пошкоджене, що роботу продовжувати неможливо.
- Доступу до робочих місць немає (територія окупована, перекрита, небезпечна).
- Відновлення роботи неможливе або строки невідомі. Тобто у найближчій перспективі діяльність не відновиться.

Важливі моменти:

- Призупинення трудового договору не є звільненням. Працівник залишається у штаті, але тимчасово ані не працює, ані не отримує зарплату.
- Оплата праці: на час призупинення роботодавець не виплачує заробітну плату. Однак закон встановлює, що компенсацію невиключеної зарплати та ЄСВ в майбутньому має здійснити держава-агресор (російська федерація). Тобто, по суті, ці суми визнаються боргом росії перед працівником і роботодавцем, який сплатив ЄСВ.
- Призупинення оформлюється наказом і триває до моменту, коли роботу можна відновити або до завершення воєнного стану.

5. ПРИЗУПИНЕННЯ ДІЇ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ (СТ. 13 ЗАКОНУ №2136-IX) (ПРОДОВЖЕННЯ)

Процедура призупинення трудових договорів:

1. Підготовка підстав. Зберіть докази того, що роботу надавати неможливо: акт руйнування, фото розбитих приміщень, лист від військової адміністрації про небезпеку роботи на цій території тощо.

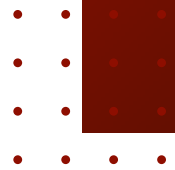
2. Наказ про призупинення. Видайте наказ, в якому перерахуйте трудові договори (посади і ПІБ працівників), дію яких призупиняєте, та підстави – наприклад, «у зв'язку з неможливістю забезпечити працівників роботою через знищення виробничих потужностей внаслідок бойових дій». Зазначте дату початку призупинення (і окремо потім наказом поновите дію договорів, коли це стане можливим).

3. Повідомлення працівників. Доведіть наказ до відома працівників (будь-яким доступним способом – електронною поштою, месенджером, телефоном, особисто тощо). Бажано отримати підтвердження, що працівник поінформований.

Перевага: призупинення договорів дає можливість зберегти кадровий склад підприємства, уникнути звільнень, але при цьому не виплачувати зарплату за той період, поки діяльність фактично неможлива. Це полегшує фінансовий тягар на бізнес у критичний час, а працівникам гарантує можливість повернутися на роботу, щойно її відновлення стане можливим.

Державна підтримка: у період призупинення дії трудових договорів роботодавець може отримати компенсацію частини зарплати та ЄСВ за програмою «Точка опори» — заява до центру зайнятості протягом 90 днів (див. розділ «Державні програми підтримки бізнесу»).

ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ (ВІДНОВЛЕННЯ ТА КОМПЕНСАЦІЇ)

Держава запровадила або планує запровадити кілька програм, що мають допомогти підприємствам, постраждалим від війни, відновити діяльність та компенсувати втрати.

Нижче ключові з таких програм і ініціатив:

ГРАНТИ НА ВІДНОВЛЕННЯ ВИРОБНИЦТВА (ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА, ПОСТАНОВА КМУ №813 ВІД 7 ЛИПНЯ 2025)

Ціль програми: допомогти підприємствам, що постраждали від бойових дій, відбудувати зруйновані виробничі потужності або модернізувати обладнання.

Розмір підтримки: загальний розмір гранту не перевищує 8 млн грн, а для суб'єктів господарювання, які оновлюють основні засоби виробництва, знищені чи пошкоджені внаслідок збройної агресії РФ, - до 16 млн грн, але не більше розміру збитку.

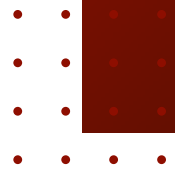
Умови використання коштів: грант надається на підставі бізнес-плану та на умовах співфінансування; частка державної підтримки залежить від типу проєкту й території реалізації. Для бізнесу з постраждалих територій це може бути суттєвим інструментом швидкого відновлення виробничої бази.

«ТОЧКА ОПОРИ»: КОМПЕНСАЦІЯ ЗАРПЛАТ ПІД ЧАС ПРОСТОЮ (ПОСТАНОВА КМУ № 449 ВІД 01.04.2026)

Ціль програми: допомогти роботодавцям зберегти трудові відносини з працівниками у період вимушеного простою або призупинення дії трудових договорів, спричинених пошкодженням чи знищенням майна внаслідок бойових дій.

Що компенсується: частина заробітної плати працівника за період простою або призупинення дії трудового договору, а також ЄСВ, нарахований на суму такої допомоги. Джерело — Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Реалізують програму Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України і Державна служба зайнятості.

Розмір і строк: сума допомоги разом із нарахованою зарплатою за період простою та ЄСВ — у межах двох мінімальних заробітних плат на одного працівника на місяць (у 2026 році — 17 294 грн). Тривалість — до 3 календарних місяців із можливістю продовження до 6 місяців, якщо підприємство відновлює діяльність; релокація прямо визнається варіантом відновлення.

Хто може отримати — роботодавці, які:

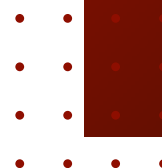
- мають підтверджене пошкодження або знищення майна внаслідок бойових дій після 1 січня 2026 року;
- оформили простій (ст. 113 КЗпП) або призупинення дії трудових договорів (ст. 13 Закону № 2136-IX);
- вели господарську діяльність не менше 6 місяців до пошкодження; працівник, за якого надається компенсація, офіційно працевлаштований не менше 6 місяців;
- не мають заборгованостей із зарплати, податків і ЄСВ за попередні 6 місяців; не перебувають у процедурі банкрутства чи ліквідації; не є бюджетними установами;
- планують відновлення діяльності (крім підприємств на тимчасово окупованих територіях).

Порядок отримання: заява з документами подається до центру зайнятості за місцем провадження діяльності протягом 90 днів з дати початку простою або призупинення.

Подати заяву можна також онлайн через портал Дія; рішення ухвалюється протягом 10 робочих днів. План відновлення подається у довільній формі — короткий опис пошкоджень та обраний сценарій (ремонт, релокація або частковий запуск). Працівники у простої можуть залучатися до суспільно корисних робіт (за відсутності медичних протипоказань).

Практичний нюанс: правильно оформлений наказ про простій чи призупинення — обов'язкова передумова компенсації.

Якщо після інциденту ви обрали простій із виплатою 2/3 окладу, частину цього навантаження тепер можна перекласти на державу. Строк 90 днів жорсткий — внесіть його в календар контролю дат одразу після оформлення простою.

КРЕДИТИ НА ВІДНОВЛЕННЯ В МЕЖАХ «ДОСТУПНІ КРЕДИТИ 5-7-9%» (ДІЄ З 01.07.2026)

Ціль: дешеве кредитування на відбудову та/або відновлення майна підприємства, зруйнованого чи пошкодженого внаслідок збройної агресії. Напрям запроваджено рішенням Уряду від 10.06.2026 (зміни до постанови КМУ № 28 від 24.01.2020).

Умови: максимальна сума — до 150 млн грн; ставка — 0,1% річних у перші два роки, надалі 5%, 7% або 9% залежно від сегмента бізнесу (мікро, малий, середній) та приросту робочих місць.

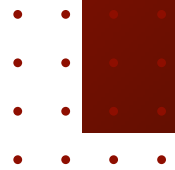
Важлива особливість: кредити на відновлення не враховуються при визначенні максимальної суми кредиту з державною підтримкою, якщо підприємство одночасно користується іншими цілями чи напрямками програми.

Адміністрування: Національна установа розвитку (працює з 01.01.2026 як правонаступник Фонду розвитку підприємництва) через уповноважені банки.

Супутні зміни: для підприємств у зоні високого воєнного ризику ставка за кредитами на оборотний капітал — 7% річних; з 1 вересня 2026 року для середніх підприємств діє додатковий критерій фінансової спроможності (модифікований коефіцієнт покриття процентів операційними доходами).

Для середнього та великого бізнесу: аналогічну роль виконує експериментальний проєкт за постановою № 594 (у редакції постанови № 1156 від 15.09.2026) — кредити на відновлення знищеної інфраструктури та основних засобів переробної промисловості з компенсацією 5,5 відсоткового пункту ставки, від 100 млн грн; див. підрозділ про інвестиційні стимули.

Практичний нюанс: банк вимагатиме підтвердження факту та розміру збитків — витяг з ЄРДР, дані Державного реєстру пошкодженого та знищеного майна, звіт про оцінку. Це та сама доказова база, що формується за алгоритмом цього посібника: її якість напряду визначає і доступ до кредиту.

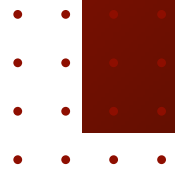
РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ НАЯВНИХ БАНКІВСЬКИХ КРЕДИТІВ: ПОЗИЦІЯ НБУ

Систематичні обстріли енергетичної, логістичної, складської та портової інфраструктури ускладнюють операційну діяльність і здатність бізнесу обслуговувати кредити. Якщо пошкодження майна вдарило по грошовому потоку, у постраждалого підприємства тепер є формальна опора в перемовинах з банком.

Лист НБУ від 30.07.2026 № 32-0009/71481 рекомендує банкам: розглядати в індивідуальному порядку реструктуризацію кредитної заборгованості (зокрема зміну графіків погашення основної суми боргу); здійснювати постійний моніторинг стану боржників з урахуванням тимчасових логістичних обмежень та інших воєнних чинників; зберігати доступ до кредитування для критично важливих галузей та агропромислового сектору (насамперед для фінансування осінньої посівної); розглядати прийняття як забезпечення застави готової продукції АПК. Для агровиробників окремо: оцінка фінансового стану здійснюється на підставі річної звітності (п. 48 Положення № 351), тож тимчасова волатильність показників, зокрема через обстріли портів Великої Одеси, не повинна погіршувати клас боржника за збереження хорошого фінансового стану за результатами року.

Постанови Правління НБУ від 07.08.2026 № 88 та № 89 (чинні з 08.08.2026) вже запровадили ключові послаблення: банки можуть не визнавати дефолт боржника у разі короткострокової (до одного року) реструктуризації боргу, спричиненої фінансовими труднощами внаслідок збройної агресії, — у тому числі повторної. Послаблення застосовується до реструктуризацій, здійснених з 1 липня 2026 року до 1 вересня 2027 року, за умови, що банк має підстави вважати, що боржник подолає тимчасові труднощі та відновить обслуговування заборгованості. До 01.09.2027 діють також особливі умови врахування аграрної продукції як застави за кредитами підприємствам АПК.

Практичний нюанс: якщо обслуговування кредитів ускладнилося — ініціюйте перемовини з банком, посилаючись на лист НБУ та постанови № 88/№ 89. Тимчасовість труднощів аргументуйте тією самою доказовою базою, що формується за цим посібником (акти, фото, оцінка збитків), додавши план відновлення. Водночас НБУ прямо застерігає: реструктуризація не повинна використовуватися для приховування фактичної неплатоспроможності — у разі суттєвого знищення активів банки відображатимуть реальний кредитний ризик.

ПОДАТКОВІ ТА МИТНІ СТИМУЛИ ДЛЯ ІНВЕСТИЦІЙ (ЗАКОНОПРОЄКТИ №13414 ТА №13415)

Станом на дату цієї редакції законопроекти ухвалено лише в першому читанні (04.11.2025) і вони готуються до другого; тривають консультації, зокрема з МВФ, та обговорення правок — щодо строків реалізації проєктів, лімітів інвестицій та кількості проєктів на одного платника податків. Автоматично розраховувати на запуск механізму не варто.

Їхня логіка - запровадити компенсацію капітальних інвестицій через податкові інструменти та надати додаткові стимули для інвесторів у переробну промисловість.

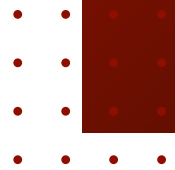
Для бізнесу це варто розглядати як перспективний інструмент, але інвестиційні рішення щодо відновлення виробництва доцільно будувати насамперед на чинних програмах, а не на очікуваних змінах законодавства.

Розширення чинного механізму (постанова № 1156 від 15.09.2026):

змінами до постанов № 29 від 24.01.2020 та № 594 від 29.04.2026 експериментальний проєкт компенсації процентних ставок (раніше — лише розподілена генерація) поширено на паливну та складську логістичну інфраструктуру, переробну промисловість і торгівлю. **Учасники** — середній та великий бізнес, резиденти України, кінцеві бенефіціари яких не є громадянами чи резидентами держави-агресора (іноземні власники допускаються).

Цілі кредитів: розподілена генерація; заглиблення/підземне розміщення паливної інфраструктури; будівництво та відновлення знищених чи пошкоджених об'єктів генерації, паливної і складської логістичної інфраструктури та основних засобів переробної промисловості (сума кредиту — не більше збитку за звітом про оцінку; підтвердження — акти ДСНС, витяг з ЄРДР або з Держреєстру пошкодженого майна); інвестпроекти переробки; оборотний капітал оптової та роздрібною торгівлі — виключно розрахунки з виробниками і постачальниками за товари (крім алкоголю й тютюну), транші напряму на їхні рахунки, строк розрахунків до 90 днів.

Параметри: компенсація — фіксовані 5,5 відсоткового пункту від базової ставки (база — до 18% річних); мінімальний кредит 100 млн грн (30 млн грн — для прифронтових територій), ліміт на групу пов'язаних компаній — 1 млрд грн. Заявка — через уповноважений банк або в електронній формі напряму до Національної установи розвитку.

Як це працює на практиці (роз'яснення Мінекономіки та НУР, вересень 2026):

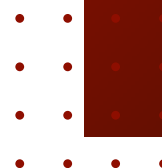
механізм той самий, що й у програмі «5-7-9%»: заявка подається до уповноваженого банку (перелік банків-партнерів — на сайті Національної установи розвитку), банк погоджує кредит з НУР. Державних гарантій за програмою немає — забезпечення банк визначає за власною кредитною політикою; для великих інвестиційних проєктів триває діалог з ЄБРР щодо розширення гарантій для банків. Компенсація фіксована — 5,5 відсоткового пункту незалежно від змін базової ставки (на відміну від «5-7-9%», її зростання держава не покриває; база обмежена 18% річних), тож варто обирати банк із найгнучкішими умовами. Експериментальний проєкт розраховано на два роки; фінансування передбачено, зокрема в проєкті бюджету на 2027 рік — 19 млрд грн сукупно на цю програму та «5-7-9%». Якщо кредиту заважають внутрішні ліміти банку на концентрацію чи нормативи НБУ, банк може звернутися до Національного банку за індивідуальним рішенням. Кредитні продукти банки наразі адаптують під нові умови.

Насамперед такі ініціативи орієнтовані на виробничі інвестиції у створення, модернізацію або розширення переробних потужностей.

Остаточні пороги інвестицій, розміри компенсації та перелік податкових/митних стимулів можуть змінитися між першим і другим читанням.

Перед запуском великого проєкту відбудови перевіряйте не лише законопроєкти, а й чинні підзаконні акти, грантові та страхові інструменти.

Цільова аудиторія: насамперед середні та великі підприємства, які планують відбудову, розширення або створення нових виробництв в Україні.

СТРАХОВА ПІДТРИМКА ЧЕРЕЗ ЕКА (ЕКСПОРТНО-КРЕДИТНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ)

Нормативна база: постанова КМУ № 1541 від 28.11.2025, зміни постановами КМУ № 96 від 28.01.2026, № 352 від 18.03.2026 та № 887 від 08.07.2026 (чинна з 10.07.2026), а бюджетний механізм виплат — постанова КМУ № 399 від 18.03.2026 (зі змінами № 513 від 24.04.2026).

З 1 січня 2026 року в Україні діє Програма часткової компенсації, яка охоплює як компенсацію за пошкоджене/знищене майно, так і компенсацію страхових премій за договорами страхування від воєнних ризиків.

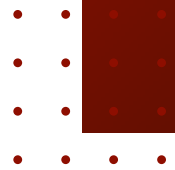
Перші результати: у травні 2026 року здійснено перші виплати — чотири підприємства отримали 6,8 млн грн компенсації страхових премій; за даними Мінекономіки, участь у програмі знизила середню вартість страхування майна від воєнних ризиків з 4,24% до 1,19%. Станом на 09.07.2026 погоджено 139 заяв на участь від прифронтових підприємств на 2,67 млрд грн ймовірної компенсації; за напрямом компенсації страхової премії подано 63 заяви; загальна вартість страхового покриття за ними — 7,9 млрд грн, потенційний обсяг компенсації — 94,22 млн грн.

КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ПОШКОДЖЕНЕ АБО ЗНИЩЕНЕ МАЙНО

! Важливо !

Компенсація за пошкодження/знищення майна надається лише за майно, пошкоджене або знищене починаючи з 1 січня 2026 року, якщо бізнес був учасником програми на дату пошкодження та відповідає критеріям програми на дату рішення про виплату.

Підтвердженням участі у програмі є письмове повідомлення ЕКА про включення до програми; без включення до програми заздалегідь отримати компенсацію за вже пошкоджене майно не вийде.

КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ПОШКОДЖЕНЕ АБО ЗНИЩЕНЕ МАЙНО - ПРОДОВЖЕННЯ

Для подання заяви на участь у програмі оцінка майна не є формально обов'язковою, але для визначення суми ймовірного збитку, розміру внеску та подальшої підготовки доказової бази її доцільно мати завчасно. Для подання заяви практично варто підготувати: актуальний витяг з ЄДР, документи про право власності на майно, документи щодо повноважень підписанта та внутрішній перелік активів із орієнтовною вартістю кожного об'єкта.

До заяви бажано додати внутрішню інвентаризацію активів і резервну електронну копію всіх документів у хмарному сховищі - це суттєво спрощує подальшу роботу з ЕКА, страховиком і оцінювачем.

Зміни за постановою № 887 від 08.07.2026: відтепер достатньо подати одну заяву щодо всього постраждалого або знищеного майна (замість окремої заяви по кожному об'єкту). Для виробничого обладнання та інженерних мереж документи на компенсацію можна подавати, не чекаючи внесення інформації до Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій. Для підтвердження збитків додатково можна використовувати висновки судових експертів. Крім того, з визначення майна виключено вимогу щодо його використання в основній діяльності — достатньо перебування майна у власності суб'єкта господарювання.

На яке майно поширюється

- Майно бізнесу, розташоване на територіях підвищеного ризику: майно, що належить суб'єкту господарювання на праві власності: виробниче обладнання; будівлі та споруди (виробничі, адміністративні, складські) й окремі приміщення; інженерні мережі (комунікації); ємності/резервуари для зберігання пального; пальне (для платників акцизу зі статусом розпорядника акцизного складу, у т.ч. пересувного); автотранспорт для перевезення/зберігання пального зі статусом акцизного складу пересувного; сільськогосподарська техніка; вантажні автомобілі та причеми (напівпричеми, причеми-розпуски) з дозволеною максимальною масою понад 7,5 тонни. **Зверніть увагу:** об'єктів незавершеного будівництва в оновленому переліку немає.
- Території підвищеного ризику визначені Порядком як Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Херсонська та Чернігівська області, а також місто Київ та Київська область (додані постановою № 1157 від 17.09.2026), крім тимчасово окупованих територій із переліку за наказом Мінрозвитку №376.

КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ПОШКОДЖЕНЕ АБО ЗНИЩЕНЕ МАЙНО - ПРОДОВЖЕННЯ

Розширення за постановою № 1157 від 17.09.2026: компенсація поширена на рухоме майно, яке здійснювало транзитний рух через території підвищеного ризику; для рухомих категорій (пальне, транспорт, с/г техніка, вантажівки) місце державної реєстрації в Україні значення не має — вирішальним є те, що пошкодження сталося на території підвищеного ризику (пошкодження поза такими територіями — пряма підстава для відмови). Документи спрощено: право власності на нерухомість ЕКА перевіряє через Державний реєстр речових прав, для пального документи власності не подаються, а відомості, доступні Агентству через держреєстри, від бізнесу не вимагаються. Постанова чинна з 21.09.2026.

Які ризики покриваються

- Покриваються збитки від прямого та/або опосередкованого впливу ракет, БПЛА (дронів), авіабомб, артилерійських снарядів, засобів ППО/ПРО та їх уламків, а також пожежі, вибуху й ударної хвилі, спричинених такими засобами ураження.

Хто може отримати

- ФОП або юридичні особи (крім державного та комунального секторів), які є резидентами України, не перебувають у процедурі банкрутства/припинення, не під санкціями та не мають заборонених зв'язків із державою-агресором.

Антикорупційні вимоги (чинні з 21.10.2026): до програм не допускаються суб'єкти, яких протягом останніх трьох років притягнуто до відповідальності за антиконкурентні узгоджені дії зі спотворення результатів тендерів, а також ті, щодо кого застосовано заходи кримінально-правового характеру за корупційні правопорушення або чії кінцеві бенефіціарні власники притягнуті до кримінальної відповідальності за корупцію. Учасникам, які увійшли в програму до запровадження цих вимог і отримали відмову саме через них, усі сплачені внески повертаються протягом 10 робочих днів.

КОМПЕНСАЦІЯ ЗА ПОШКОДЖЕНЕ АБО ЗНИЩЕНЕ МАЙНО - ПРОДОВЖЕННЯ

Розмір компенсації

Загальний граничний розмір компенсації за пошкодження/знищення майна - до 30 млн грн на одного суб'єкта господарювання протягом строку дії програми, але не більше прямого збитку.

Практичний нюанс: компенсація визначається окремо щодо кожного активу і не може перевищувати ані реальний збиток, ані суму ймовірного збитку, яку бізнес раніше заявив щодо цього активу при вході в програму.

Внесок за участь

Одноразовий внесок становить 0,5% від загальної суми ймовірного збитку. Для бізнесу це означає, що при граничному ліміті 30 млн грн практична верхня межа такого внеску становить 150 000 грн.

Важливо врахувати, що у разі ненастання випадку для виплати, відмови у компенсації або відсутності бюджетного фінансування внесок загалом не повертається; повернення можливе лише щодо переплати понад встановлену межу.

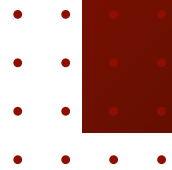
Як стати учасником

Подати заяву до ЕКА (у тому числі онлайн через pk.eca.gov.ua або Дія.Бізнес), сплатити внесок, отримати письмове повідомлення про включення до програми та зберігати в електронному вигляді пакет документів по кожному активу, який включено до програми.

Що робити, якщо майно пошкоджено або знищено

Внести відомості до Реєстру пошкодженого та знищеного майна (для виробничого обладнання та інженерних мереж подання заяви можливе без очікування внесення), підготувати пакет доказів (фото/відео, акти, технічні паспорти, оцінка, акти/довідки ДСНС, поліції, військової адміністрації) та подати заяву на компенсацію — одну щодо всього постраждалого майна, не пізніше 3 місяців із дня припинення або скасування воєнного стану. Фактична виплата відбувається в межах бюджетного механізму, затвердженого постановою № 399; компенсація має бути надана протягом 30 днів.

Зверніть увагу (цесія): подання заяви про компенсацію означає приєднання до договору про відступлення державі права вимоги до рф щодо відшкодування збитків у компенсованій частині. Якщо ви паралельно ведете або плануєте позов до держави-агресора чи заяву до Реєстру збитків, обидва треки слід узгодити: вимоги до рф доцільно заявляти щодо некомпенсованої частини збитку (див. Матрицю поєднання механізмів).

КОМПЕНСАЦІЯ СТРАХОВОЇ ПРЕМІЇ

Де діє

На територіях, де страховики фактично надають страхування майна від воєнних ризиків та укладають договори, що відповідають критеріям програми.

Умови

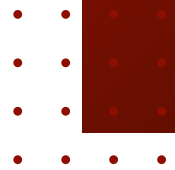
- Компенсація надається за договорами страхування майна від воєнних ризиків, укладеними після 01.01.2026, строком не більше одного року, із виокремленими страховою сумою, тарифом і страховим платежем саме за воєнними ризиками.
- Об'єктом страхування має бути саме майно, визначене програмою ЕКА, а страхувальником — суб'єкт господарювання, який є учасником програми. Постановою № 887 вимоги до застрахованого майна спрощено: достатньо перебування майна у власності суб'єкта господарювання, вимогу щодо використання в основній діяльності скасовано.

Орендоване майно (постанова № 1157): застрахованим може бути будь-яке майно, щодо якого суб'єкт господарювання має страховий інтерес, включно з орендованим, — компенсувати премії тепер можна не лише за власні активи. Договір страхування не має передбачати дострокового розірвання (крім відмови страхувальника за ст. 107 Закону «Про страхування»); письмове повідомлення про включення до програми складає страховик за формою з сайту ЕКА.

ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ЗА ПІДСУМКАМИ ЗУСТРІЧІ З ЕКА (ВЕРЕСЕНЬ 2026)

Що з заявами, поданими до змін («чи треба переподаватись»)?

Переподаватись не потрібно: участь у програмі зберігається, договір страхування переукладати не треба. Новий ліміт 5 млн грн — це річний ліміт виплат, тож він застосовується до рішень про виплату, ухвалених після набрання чинності змінами, незалежно від дати укладення договору. Водночас до офіційного опублікування змін ЕКА на практиці може застосовувати попередній ліміт 3 млн грн, тому за поданими й ще не виплаченими заявами доцільно письмово запитати Агентство про застосовну редакцію, а різницю понад 3 млн грн за потреби дозаявити після набрання чинності — строк подання заяви прив'язаний до дії договору плюс 30 днів, тож вікно для цього є. Чинні учасники можуть також дозаявити додаткове майно, зокрема з нових категорій, зі сплатою внеску за нього.

Що реально покривається компенсацією премій?

Застрахованим може бути будь-яке майно, щодо якого бізнес має страховий інтерес: товарні запаси, сировина, готова продукція, орендовані приміщення, транспортні засоби (страхуються як майно, а не як КАСКО). Прив'язки до територій підвищеного ризику другий компонент не має — він працює всюди, де страховик готовий узяти ризик; покриття вантажу в дорозі залежить від умов конкретного договору. Для контрасту: за першим компонентом (компенсація за майно) перелік закритий — вісім категорій, визначених Порядком.

Хто страхує вантажі в дорозі?

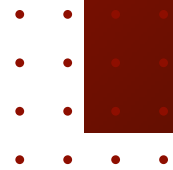
За інформацією, озвученою на зустрічі, вантажі наразі страхують, зокрема, INGO, Colonnade та UNIQA (у тому числі за програмою за підтримки ЄБРР). Щоб претендувати на компенсацію премії від ЕКА, перевірте, що договір відповідає вимогам Порядку № 1541: страхова сума, тариф і премія за воєнними ризиками визначені окремо, строк дії — не більше року, дострокове розірвання не передбачене (крім відмови страхувальника за ст. 107 Закону України «Про страхування»).

Чи можна вступити в програму після пошкодження?

Ні: компенсацію отримує лише той, хто був учасником програми на дату пошкодження, — приєднання «заднім числом» неможливе, а внесок 0,5% сплачується при поданні заяви про участь. Пошкодження, що сталося до включення в програму, не покривається — саме тому вхід у програму до події є ключовою превентивною дією.

Як подавати документи до ЕКА, щоб не втрачати час?

За поясненням ЕКА на зустрічі з бізнесом, у роботі Агентства близько 270 заяв, тому індивідуальних консультацій щодо підготовки пакетів воно не надає. Порада Агентства — подавати документи в тому вигляді, в якому вони є: включення до програми рахується з моменту подання, навіть якщо пакет згодом повернуть на доопрацювання, тож зволікання заради «ідеального» пакета лише відсуває дату, з якої діє участь. Перед поданням уважно прочитайте розділ найпоширеніших питань на сайті ЕКА. Врахуйте також: ЕКА не консулює, як «підлаштувати» документи під критерії програми, і не надає письмових роз'яснень щодо трактування норм, — позицію щодо пограничних ситуацій бізнесу варто формувати самостійно, за потреби з юристом.

Як дізнатися статус заявки?

Достатньо листа довільної форми на info@esca.gov.ua із назвою компанії та датою подання — без бланків, підписів і печаток. За словами представників ЕКА, Агентство підтверджує реєстраційний номер і дату заяви та повідомляє етап розгляду, як правило, в день звернення. Для звернень до профільного департаменту Мінекономіки також використовуйте електронну пошту, зазначену на сайті міністерства, — телефонний зв'язок наразі ненадійний.

Як підтвердити власність і факт події?

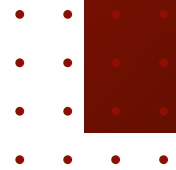
Для рухомого майна приймаються договори купівлі-продажу, поставки, міни, дарування та свідоцтва про спадщину; додатково — акт введення в експлуатацію, бухгалтерські довідки, товарно-транспортні й акцизні накладні (тобто обладнання без видаткової накладної можна підтвердити альтернативними документами). Факт події підтверджують витяг з ЄРДР та акти ДСНС або довідки поліції/СБУ — простежте, щоб у них були точна адреса та перелік пошкодженого майна.

Хто визначає перелік документів для оцінки?

Оцінювач, якого ви залучаєте: він працює за Методикою, затвердженою наказом Мінекономіки та ФДМУ № 3904/1223, і сам визначає необхідні документи залежно від типу майна. ЕКА такого переліку не встановлює, а в різних оцінювачів він може відрізнятися — тож уточніть його під час укладення договору на оцінку. До заяви на компенсацію подається звіт або акт оцінки чи висновок судового експерта із зазначенням розміру прямого (реального) збитку.

ЩЕ ТРИ ПРАКТИЧНІ НЮАНСИ.

- Співвласники нерухомості беруть участь кожен щодо своєї частки, з власним лімітом компенсації в межах збитку, що припадає на цю частку (ЕКА це підтвердило).
- Жодного строку «7 днів на подання заяви про участь» Порядок не містить — це підтвердили й в ЕКА.
- Оборотно-кредит для торгівлі за постановою № 594 не обмежений сумою збитків (цей ліміт стосується лише цілі «відновлення»), але кошти спрямовуються виключно на розрахунки з виробниками й постачальниками.

КОМПЕНСАЦІЯ СТРАХОВОЇ ПРЕМІЇ - ПРОДОВЖЕННЯ

Розмір компенсації

- Держава компенсує частину страхової премії, що перевищує 1% страхового тарифу за воєнними ризиками.
- Граничний розмір компенсації страхової премії — до 5 млн грн на одного суб'єкта господарювання протягом календарного року сумарно за всіма договорами (підвищено з 3 млн грн постановою № 1157 від 17.09.2026); постановою № 887 уточнено, що річний ліміт визначається за датою укладення договорів страхування, а не за датою їх завершення.
- Якщо договір передбачає сплату страхової премії частинами, компенсація виплачується пропорційно фактично сплаченим частинам.

Внесок

- Внесок за участь у програмі компенсації страхової премії становить 5 000 грн і має бути сплачений на момент подання страховику заяви про участь у програмі

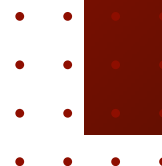
Порядок отримання

- Укласти договір зі страховиком, подати заяву про участь у програмі, сплатити внесок та зберегти підтвердження оплати.
- Заяву на компенсацію можна подавати починаючи з 31-го календарного дня після укладення договору і до спливу 30 календарних днів після закінчення строку його дії — постановою № 887 скасовано попередній 60-денний дедлайн.
- Якщо премія сплачується частинами, заява за кожною наступною частиною подається не пізніше ніж через 10 календарних днів після її фактичної сплати.
- Для бізнесу практично важливо одразу будувати календар контролю дат за кожним договором страхування, інакше є високий ризик пропустити строк подання заяви.
- Страхування від воєнних ризиків та програма ЕКА не замінюють внутрішній план безперервності бізнесу: компенсація допомагає фінансово, але операційну стійкість забезпечують резервні дані, електронний документообіг, альтернативні майданчики та перехід критичних функцій у хмару.
- Вікно пізнього приєднання до програми компенсації премій (для договорів, укладених з 01.01.2026 без одночасної заяви про участь) діяло до 01.08.2026 і наразі закрито (постанова № 887).

КОМПЕНСАЦІЯ СТРАХОВОЇ ПРЕМІЇ - ПРОДОВЖЕННЯ

ПРИКЛАД ІЗ ПРАКТИКИ (ТРАВЕНЬ 2026).

Великий київський девелопер застрахував два офісні кампуси від воєнних ризиків, приєднався до програми компенсації страхових премій і подав заяву на 31-й день дії договору. Компанія стала однією з перших чотирьох, які отримали виплати: разом їм компенсовано 6,8 млн грн премій, а фактична вартість страхування знизилася із середніх 4,24% до 1,19% страхової суми. За оцінками учасників ринку, раніше отримання порівнянного покриття воєнних ризиків займало близько року.

КОНТАКТИ ТА КОРИСНІ СЕРВІСИ

ЕКА (компенсація майна та страхових премій):

info@eca.gov.ua

+38 (044) 206-22-42

eca.gov.ua

онлайн-подання заяв: pk.eca.gov.ua

поштова адреса: Київ, 01001, а/с-72, ПрАТ «Експортно-кредитне агентство».

Державна служба зайнятості («Точка опори»):

гаряча лінія 0 800 50 99 66

dcz.gov.ua

заяви — до центру зайнятості за місцем провадження діяльності.

Реєстр збитків RD4U:

rd4u.coe.int/uk

подання заяв — через портал Дія (diia.gov.ua) керівником або представником із Цифровими повноваженнями.

Кредити «5-7-9%» (у т.ч. на відновлення):

5-7-9.gov.ua

уповноважені банки-партнери

Національна установа розвитку.

(QR-коди для верстки згенеровано в окремому пакеті; цільові URL наведено вище.)

ДОВІДНИК КОНТАКТІВ: КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ

Орган / сервіс	Для чого	Контакт
Екстрені служби	виклик на місце інциденту	• 101 ДСНС • 102 поліція • 103 екстрена медична допомога • 104 газ · 112 єдиний номер
Урядова гаряча лінія	загальні звернення	1545
ЕКА	вхід у програму, компенсація майна та страхових премій	+38 (044) 206-22-42 info@eca.gov.ua pk.eca.gov.ua
Державна служба зайнятості	«Точка опори» — компенсація зарплат під час простою	0 800 50 99 66 dcz.gov.ua
ДПС (Контакт-центр)	повідомлення про втрату документів, податкові консультації	0 800 501 007 tax.gov.ua
СБУ / слідчий	номер кримінального провадження, заява про воєнний злочин	ssu.gov.ua безпосередньо слідчий у провадженні
Обласна військова адміністрація	акти обстеження пошкоджень, довідки про подію	офіційний сайт відповідної ОВА
ФДМУ	Державний реєстр оцінювачів — пошук сертифікованого оцінювача	spfu.gov.ua
ТПП України	засвідчення форс-мажорних обставин за договірними зобов'язаннями	uccr.org.ua та регіональні ТПП
Реєстр збитків RD4U	заяви про збитки (категорії C1.1/C1.2/C3.1)	rd4u.coe.int/uk подання через Дію (diia.gov.ua)
«Доступні кредити 5-7-9%»	кредити на відновлення до 150 млн грн	5-7-9.gov.ua уповноважені банки
Рада бізнес-омбудсмена	скарги на дії чи бездіяльність держорганів	boi.org.ua

Перед зверненням перевіряйте актуальні контакти на офіційних сайтах відповідних органів.

ЧЕК-ЛИСТ: ДОКУМЕНТИ ДЛЯ ЕКА

Для входу в програму ЕКА:

- актуальний витяг з ЄДР;
- документи на право власності / користування майном;
- перелік активів із вартістю;
- документи щодо повноважень підписанта;
- підтвердження сплати внеску;
- письмове повідомлення ЕКА про включення до програми.

Для заяви після пошкодження:

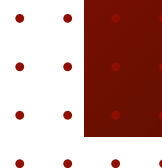
- фото/відео;
- акти обстеження;
- довідки ДСНС / поліції / військової адміністрації;
- технічні паспорти;
- звіт оцінювача;
- документи на актив;
- банківські реквізити;
- підтвердження страхування та сплати страхової премії, якщо є.

ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ КЛЮЧОВИХ СТРОКІВ

Дія	Строк	Норма / програма
Повідомити податкову про втрату документів (регіон без бойових дій)	5 робочих днів з моменту втрати	п. 44.5 ПКУ
Відновити втрачені документи	90 календарних днів після повідомлення	ПКУ
Постанова слідчого про визнання потерпілим	3 дні з дня подання заяви	КПК України
Заява до ЕКА на компенсацію страхової премії	з 31-го дня після укладення договору і до 30 днів після завершення строку його дії	Постанова КМУ № 1541 (зі змінами № 887)
Заяви за наступними частинами премії	до 10 днів після сплати кожної частини	Постанова КМУ № 1541
Заява до ЕКА про компенсацію за пошкоджене/знищене майно	не пізніше 3 місяців з дня припинення/скасування воєнного стану	Постанова КМУ № 1541 (зі змінами)
Заява на компенсацію зарплат («Точка опори»)	90 днів з дати початку простою/призупинення	Постанова КМУ № 449
Реструктуризація без визнання дефолту (постанови НБУ № 88/№ 89)	реструктуризації, здійснені з 01.07.2026 до 01.09.2027	Правила № 23, Положення № 351
Зберігання документів про списання знищених активів	не менше 3 років після завершення воєнного стану	ПКУ

Строки розкидані по всьому посібнику — зведення їх в одну таблицю знижує ризик пропуску дедлайну.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК: ПЕРЕХІД У ХМАРУ ТА БЕЗПЕРЕРВНІСТЬ БІЗНЕСУ

Під час відновлення пошкоджених виробничих чи офісних потужностей пріоритетом має бути не повернення до локальної або паперової моделі роботи, а переведення критичних процесів у хмарну й віддалену модель. Українське право допускає ведення та зберігання значної частини бізнес-документів в електронній формі, а електронному документу не може бути відмовлено в юридичній силі лише через його електронну форму; тому для бізнесу практичніша стратегія - cloud-first recovery з КЕП, електронним документообігом, резервними копіями та віддаленим доступом.

Перші 24 години: переключіть команди на хмарну пошту, CRM, бухгалтерію/ERP, payroll, договірний архів, файлове сховище та резервні копії; окремо зафіксуйте канал комунікації з клієнтами, банками, ключовими постачальниками та працівниками.

Перші 72 години: призначте власника відновлення для кожної критичної системи, зафіксуйте RTO (допустимий час простою) і RPO (допустиму втрату даних), перевірте відновлення з резервних копій та альтернативний доступ для керівників і бухгалтерії.

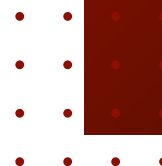
У перші 30 днів: переведіть погодження та підписання документів в електронний формат із КЕП, завершіть міграцію критичних архівів у хмару, протестуйте сценарій роботи без доступу до офісу та оновіть матрицю доступів.

Мінімальний перелік систем, які доцільно мати у хмарі або в резервному cloud-контурі: корпоративна пошта і колаборація, ЕДО, бухгалтерія/ERP, payroll, CRM, договірний архів, файлове сховище, резервні копії, база клієнтів і постачальників, телефонія/helpdesk. Для кожної критичної системи визначте: власника, резервного адміністратора, RTO, RPO, альтернативний канал доступу, порядок тестового відновлення та місце зберігання резервної копії.

Мінімальні вимоги безпеки cloud-контуру: MFA для критичних акаунтів, розмежування прав доступу, окремий реєстр адміністраторів, незмінювані резервні копії, щомісячний тест відновлення, контроль експорту даних від провайдера. Якщо компанія працює з державними інформаційними ресурсами або інформацією з обмеженим доступом, необхідно окремо перевірити спеціальні вимоги до хмарних послуг.

Практичний пакет доказів для ЕКА/страховика/суду: фото й відео, акти обстеження, технічні паспорти, правовстановлюючі документи, звіт оцінювача, витяги з реєстрів, підтвердження сплати внесків і страхових премій, банківські реквізити, журнал ключових рішень після інциденту.

Окремо бажано мати внутрішню фінансову модель простою: вартість 1 дня зупинки, мінімальний обсяг обігових коштів для перезапуску, вартість резервного cloud-контуру та пріоритети відновлення за функціями бізнесу.

ЩО ПІДГОТУВАТИ ЗАЗДАЛЕГІДЬ (ЧЕКЛІСТ ДЛЯ КЕРІВНИКА)

ЩО ПІДГОТУВАТИ ЗАЗДАЛЕГІДЬ (ЧЕКЛІСТ ДЛЯ КЕРІВНИКА)

Нижче узагальнено ключові завдання і документи, які варто підготувати заздалегідь, до того як сталася надзвичайна подія. Такий проактивний підхід полегшить ваші дії у разі пошкодження майна і прискорить отримання компенсацій:

- **Документи на майно.** Перевірте, що у вас в наявності і в порядку правовстановлюючі документи на всі основні активи: будівлі, споруди, обладнання, товарно-матеріальні цінності, транспорт, земельні ділянки тощо. Заздалегідь отримайте необхідні витяги з реєстрів, виготовте дублікати документів, якщо оригінали старі чи можуть бути втрачені.
- **Регулярна інвентаризація активів.** Проводьте інвентаризацію майна не лише раз на рік для фінзвітності, а й додатково в особливих випадках. Актуальний перелік майна з описом його стану і вартості стане базою для оцінки збитків. Документуйте результати інвентаризацій (акти, відомості).
- **Фото-відео архів стану майна (до пошкодження).** Створіть і підтримуйте актуальний архів фотографій та відео ваших основних об'єктів і цінного майна в їхньому нормальному стані. Це можуть бути фото офісів, цехів, обладнання, складів з товаром, зроблені до війни або в спокійний час. Зафіксуйте вигляд кожного об'єкта, серійні номери техніки, внутрішнє оздоблення приміщень тощо. Такі «мирні» фото до пошкоджень потім можна буде порівняти з фото після, щоб наочно показати масштаби руйнувань і вартість втраченого.
- **Фінансова та бухгалтерська документація.** Подбайте, щоб первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку, фінзвітність, договори, кадрові та payroll-документи зберігалися не лише локально, а й у структурованому електронному вигляді з резервним копіюванням у хмарі. Це пришвидшує оцінку збитків, подання заяв до ЕКА/страховика та відновлення роботи бухгалтерії без доступу до офісу.
- **Страхування майна.** Розгляньте можливість страхування основних фондів від воєнних ризиків і одразу перевіряйте, чи відповідає договір умовам програми компенсації страхової премії через ЕКА. Під час укладення договору контролюйте, щоб страховий тариф, страхова сума та страховий платіж за воєнними ризиками були виділені окремо.

продовження -

ЩО ПІДГОТУВАТИ ЗАЗДАЛЕГІДЬ (ЧЕКЛІСТ ДЛЯ КЕРІВНИКА)

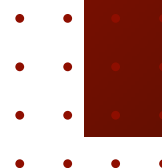
- **План безперервності бізнесу.** Майте внутрішній BCP/DR-план: хто переводить команди на дистанційну роботу, хто відповідає за хмарні системи, хто подає заяви до ЕКА/страховика, хто комунікує з банками та клієнтами, де зберігаються резервні копії, хто є резервним підписантом і які RTO/RPO встановлено для критичних систем.
- **Зберігайте критично важливі документи та ноу-хау у хмарних сховищах.** Зберігайте в захищених хмарних сховищах копії внутрішніх політик, договорів, технічних креслень, лекал, шаблонів виробництва, технологічних карт, інструкцій, кадрових документів, документів на IP/ноу-хау, а також ключових реєстрів доступів. Хмарна копія має бути захищена MFA, журналюванням доступу та окремими резервними копіями.
- **Пакет для ЕКА та страховика.** Підготуйте шаблон папки доказів: чекліст документів, шаблон внутрішнього акту, контакти оцінювача, страховика, ЕКА, ДСНС, поліції, військової адміністрації, а також календар контрольних строків для подання заяв.
- **Хмарна карта критичних систем.** Складіть окрему таблицю: система / власник / резервний адміністратор / де зберігаються дані / RTO / RPO / спосіб відновлення / остання дата тесту резервної копії.
- **У перші 24 години призначте одну відповідальну особу за зовнішню комунікацію.** Підготуйте коротке повідомлення для працівників, клієнтів, банків, постачальників і страховика. Не публікуйте фото уламків, точні координати, інформацію про наслідки удару або роботу ППО до офіційних повідомлень компетентних органів.

Завчасна підготовка до можливих ризиків — це вклад у стійкість вашого бізнесу. Сподіваємося, що ці рекомендації ніколи не знадобляться вам на практиці, але маючи їх під рукою, ви будете готові діяти впевнено і правильно навіть у найкритичнішій ситуації.

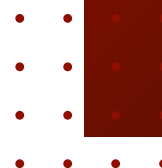
ДОДАТОК. НОРМАТИВНА БАЗА

Версія 4.0 · Актуально станом на 21 вересня 2026 року

Акт	Дата	Що регулює
Постанова КМУ № 1541	28.11.2025	Порядок часткової компенсації вартості майна та страхових премій (програма ЕКА); застосовується з 01.01.2026
Постанови КМУ № 96 та № 352	28.01.2026 / 18.03.2026	Зміни до № 1541: ліміт за майно 10 → 30 млн грн, за премії 1 → 3 млн грн; скасовано зменшення компенсації на суму грантів; спрощено вхід у програму
Постанова КМУ № 399 (зі змінами — № 513 від 24.04.2026)	18.03.2026	Бюджетний механізм виплат за програмою ЕКА
Постанова КМУ № 887	08.07.2026 (чинна з 10.07.2026)	Зміни до № 1541: одна заява на все майно; подання без очікування Держреєстру (обладнання, інженерні мережі); висновки судових експертів як доказ; заява за премією — з 31-го дня і до 30 днів після завершення договору; взаємозалік отриманих виплат і повернення надлишку; спрощено вимоги до майна
Постанова КМУ № 904	07.2026	Зміни до постанови № 303: звільнення від заходів державного нагляду (контролю) нерухомого майна, пошкодженого/знищеного внаслідок бойових дій, та об'єктів на територіях бойових дій, ТОТ, землях ризикованого землеробства і забруднених ВВП територіях
Постанова КМУ № 1157	17.09.2026 (чинна з 21.09.2026; окремі норми — через 30 днів)	Зміни до № 1541: Київ і Київська область у переліку територій; оновлений перелік майна на праві власності (додано резервуари для пального, пальне, акцизний автотранспорт, с/г техніку, вантажівки/причепи 7,5+ т; виключено незавершене будівництво); транзитний рух; премії — до 5 млн грн/рік, будь-яке майно зі страховим інтересом (у т.ч. орендоване); спрощення документів (перевірка через держреєстри); два бюджетні пороги прийому заяв; антикорупційні вимоги — з 21.10.2026

Акт	Дата	Що регулює
Постанова КМУ № 1156	15.09.2026	Зміни до постанов № 29 (24.01.2020) та № 594 (29.04.2026): розширення експериментального проєкту на паливну і складську логістичну інфраструктуру, переробку й торгівлю; учасники — середній та великий бізнес (КБВ не з держави-агресора); кредити на відновлення — не більше збитку за звітом про оцінку; компенсація 5,5 в.п. (база до 18%); від 100 млн грн (30 млн — прифронтові), до 1 млрд грн на групу; оборотний капітал торгівлі; заявка через банк або напряду до НУР
Постанова КМУ № 449	01.04.2026	Програма «Точка опори»: компенсація частини зарплат та ЄСВ у період простою/призупинення
Постанова КМУ № 813	07.07.2025	Гранти на відновлення виробництва (до 16 млн грн, не більше збитку)
Постанова КМУ № 28 (зі змінами від 10.06.2026)	24.01.2020	Програма «Доступні кредити 5-7-9%»; напрям кредитів на відновлення до 150 млн грн (діє з 01.07.2026)
Постанова КМУ № 365	29.03.2024	Порядок подання заяв до Реєстру збитків через Дію (фізичні, юридичні особи, держава)
Постанова КМУ № 670	27.05.2026	Зміни до порядків за № 365: нові категорії та форми заяв до Реєстру збитків
Лист НБУ № 32-0009/71481	30.07.2026	Рекомендації банкам щодо безперервного фінансування та реструктуризації боргів підприємств в умовах підвищених воєнних ризиків

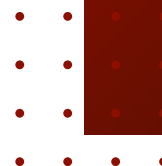

Акт	Дата	Що регулює
Постанови Правління НБУ № 88 та № 89	07.08.2026 (чинні з 08.08.2026)	Невизнання дефолту при короткостроковій реструктуризації (для реструктуризацій з 01.07.2026 до 01.09.2027); особливі умови застави агропродукції
Наказ Мінекономіки та ФДМУ № 3904/1223	18.10.2022	Методика визначення шкоди та обсягу збитків підприємств (зі змінами)
Закон України № 2136-IX	15.03.2022	Організація трудових відносин в умовах воєнного стану (ст. 12 — відпустки, ст. 13 — призупинення договорів)
Резолюція КМ Ради Європи CM/Res(2023)3	12.05.2023	Створення Реєстру збитків, завданих агресією РФ проти України (RD4U); конвенцію про Компенсаційну комісію Україна ратифікувала 30.04.2026

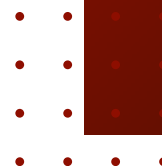
ЖУРНАЛ ЗМІН

Версія	Дата	Ключові зміни
2.0	квітень 2026	Базова редакція: два національні судові треки, оцінка та документація збитків, податки й облік, п'ять механізмів дій роботодавця, програма ЕКА (постанова № 1541 зі змінами), гранти № 813, законопроєкти № 13414/№ 13415, cloud-first блок.
3.0	09.08.2026	Додано: програму «Точка опори» (№ 449), кредити на відновлення «5-7-9%» (до 150 млн грн), категорії Реєстру збитків для бізнесу (C1.1/C1.2/C3.1), матрицю поєднання механізмів, зведену таблицю строків, оновлену судову практику, блок про реструктуризацію кредитів (лист НБУ від 30.07.2026, постанови НБУ № 88/№ 89), розширені контакти та QR-коди. Оновлено: блок ЕКА (постанова № 887 — одна заява, взаємозалік виплат, нові строки за преміями; закриття вікна приєднання 01.08.2026), звільнення пошкодженого майна від перевірок (№ 904), ратифікацію конвенції про Компенсаційну комісію, статус законопроєктів № 13414/№ 13415, дисклеймер.
4.0 — оновлення	21.09.2026	Постанови № 1157 від 17.09.2026 (Київ і Київщина; оновлений перелік майна на праві власності з резервуарами для пального і без незавершеного будівництва; транзитний рух; премії до 5 млн грн і страховий інтерес; спрощення документів; антикорупційні вимоги з 21.10.2026; статистика — 323/195/39) та № 1156 від 15.09.2026 (кредити 5,5 в.п. для середнього та великого бізнесу: відновлення інфраструктури й переробки в межах збитку, оборотний капітал торгівлі, від 100 млн грн).

*Цей документ підготовлений з метою надання узагальненої інформації щодо дій бізнесу у разі пошкодження або знищення майна внаслідок збройної агресії. Норми щодо ЕКА, державних програм підтримки («Точка опори», кредити на відновлення), компенсації страхових премій, Реєстру збитків та інших процедур оновлено з урахуванням змін, чинних станом на **21.09.2026**.*

ОБЕРІТЬ СВОЮ СИТУАЦІЮ: ТРИ МАРШРУТИ ПО ПОСІБНИКУ

Почніть зі свого сценарію — кожен маршрут веде через конкретні розділи посібника та ключові строки. (Візуальна схема цієї сторінки — окремим файлом для верстки.)

СЦЕНАРІЙ 1.

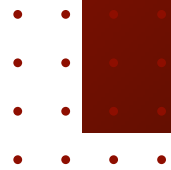
СТАЛОСЯ ВЧОРА: МАЙНО ПОШКОДЖЕНО — ПЕРШІ 72 ГОДИНИ.

Маршрут:

- 1) безпека людей — 101 · 102 · 103 · 112;
- 2) фото- та відеофіксація до прибирання;
- 3) номер кримінального провадження та статус потерпілого;
- 4) акти ДСНС / ОВА, повідомте страховика та ЕКА;
- 5) простій або призупинення договорів + заява на «Точку опори»;
- 6) повідомлення податкової про втрату документів.

Ключові строки: 3 дні — постанова слідчого; 5 робочих днів — податкова; 90 днів — «Точка опори».

Розділи: блок-схема дій, «Кримінальний процес», «Оцінка та документація збитків», «Варіанти дій роботодавця».

СЦЕНАРІЙ 2.

**ГОТУЮСЯ ЗАЗДАЛЕГІДЬ: МАЙНО В ЗОНІ ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ,
ІНЦИДЕНТУ НЕ БУЛО.**

Маршрут:

- 1) вступ у програму ЕКА (внесок 0,5% ймовірного збитку);
- 2) страхування воєнних ризиків + компенсація премії;
- 3) фотоархів «до» та інвентаризація;
- 4) документи й резервні копії — у хмару;
- 5) BCP/DR-план і календар строків.

Головне: без участі в програмі на дату події виплати ЕКА не буде.
Розділи: «Страхова підтримка через ЕКА», «Що підготувати заздалегідь»,
практичний блок (хмара і безперервність).

СЦЕНАРІЙ 3.

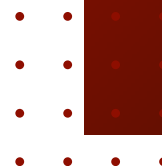
**ФІНАНСИ ПІД ТИСКОМ: БІЗНЕС ПРАЦЮЄ, АЛЕ ОБСЛУГОВУВАТИ
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ВАЖКО.**

Маршрут:

- 1) реструктуризація наявних кредитів (лист НБУ, постанови № 88/№ 89);
- 2) кредит на відновлення «5-7-9%» до 150 млн грн;
- 3) грант на відновлення до 16 млн грн;
- 4) «Точка опори» на зарплати та ЄСВ;
- 5) сертифікат форс-мажору ТПП за договірними зобов'язаннями;
- 6) звірка з матрицею поєднання механізмів.

Вікно без визнання дефолту — реструктуризації з 01.07.2026 до 01.09.2027.

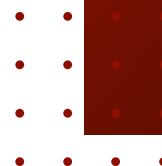
Розділи: «Реструктуризація кредитів (НБУ)», «Державні програми
підтримки», «Матриця поєднання механізмів».

Українське законодавство у сфері воєнного стану, оподаткування, трудових відносин, кримінального процесу та компенсації збитків динамічно змінюється, як і умови державних та міжнародних програм. Тому окремі норми, строки, процедури або посилання можуть бути змінені, доповнені або втратити актуальність після публікації цього документа.

Інформація не є юридичною консультацією та не може розглядатися як остаточний правовий висновок. Перед ухваленням будь-яких рішень, здійсненням юридично значущих дій або поданням документів радимо звернутися за індивідуальною консультацією до кваліфікованого фахівця та перевірити актуальність відповідного законодавства і нормативних актів.

Посилання на офіційні ресурси наведено станом на дату публікації. Перед поданням заяви або документів перевіряйте актуальні вимоги на офіційних сайтах відповідних органів та установ.

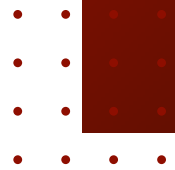
Цей посібник був розроблений у співпраці Європейської Бізнес Асоціації та фахівців компанії BDO в Україні.

Європейська Бізнес Асоціація — одна з найбільш впливових та чисельних бізнес-спільнот в Україні. Асоціація працює задля того, аби дати своїм компаніям можливість спільними зусиллями вирішити важливі для інвестиційного клімату України питання та покращити його на користь індустрії, суспільства, економіки та країни в цілому.

BDO в Україні є частиною мережі BDO, однієї з найбільших міжнародних аудиторських та консалтингових компаній, і займається професійною діяльністю в Україні з 1997 року. Компанія має три офіси — в Києві, Дніпрі та Львові — де працює 231 співробітник. Компанія надає широкий спектр професійних послуг, зокрема аудит, бухгалтерський аутсорсинг, податкове консультування, корпоративні фінанси, оцінку, бізнес- та IT-консалтинг. BDO в Україні співпрацює з приватними та державними компаніями, а також неурядовими організаціями та долучається до ініціатив, спрямованих на відновлення України.

Дякуємо за внесок у створення документу:

- **Віра Савченко** - BDO в Україні
- **Андрій Халаїм** - BDO в Україні
- **Вікторія Куліш** - BDO в Україні

Цей документ підготовлений з метою надання узагальненої інформації щодо дій бізнесу у разі пошкодження або знищення майна внаслідок збройної агресії. Норми щодо ЕКА, державних програм підтримки («Точка опори», кредити на відновлення), компенсації страхових премій, Реєстру збитків, реструктуризації кредитів та інших процедур оновлено з урахуванням змін, чинних станом на 21.09.2026.

Українське законодавство у сфері воєнного стану, оподаткування, трудових відносин, кримінального процесу та компенсації збитків динамічно змінюється, як і умови державних та міжнародних програм. Тому окремі норми, строки, процедури або посилання можуть бути змінені, доповнені або втратити актуальність після публікації цього документа.

Інформація не є юридичною консультацією та не може розглядатися як остаточний правовий висновок. Перед ухваленням будь-яких рішень, здійсненням юридично значущих дій або поданням документів радимо звернутися за індивідуальною консультацією до кваліфікованого фахівця та перевірити актуальність відповідного законодавства і нормативних актів.

Посилання на офіційні ресурси наведено станом на дату публікації. Перед поданням заяви або документів перевіряйте актуальні вимоги на офіційних сайтах відповідних органів та установ.